

کیسه صفرا

کیسه صفرا عضوی در بدن است که کار آن ذخیره کردن صفرا است. صفرا ماده‌ای است که برای هضم مواد غذایی خصوصاً چربی‌ها مفید است و در کبد تولید می‌شود. این ماده پس از تولید از طریق مجاری صفراوی به کیسه صفرا منتقل و ذخیره می‌شود و پس از خوردن غذا، بویژه غذاهای چرب از کیسه صفرا به روده باریک تخلیه می‌گردد و باعث تسهیل هضم غذا می‌شود.

سنگ کیسه صفرا چیست؟

سنگهای کیسه صفرا وقتی تشکیل می‌شوند که مایع ذخیره شده در کیسه صفرا تبدیل به قطعاتی از مواد جامد (شبهه سنگ سخت) گردد. صفرا حاوی آب، کلسترول، چربی‌ها، نمکهای صفراوی، پروتئین‌ها و بیلی روبین است. نمکهای صفراوی با چربی ترکیب می‌شوند و بیلی روبین به صفرا و مدفوع رنگ زردی می‌دهد. اگر مایع صفرا حاوی میزان زیادی کلسترول، نمکهای صفراوی یا بیلی روبین باشد در شرایط خاصی می‌تواند به شکل سنگ سخت گردد.

انواع سنگ صفرا

● **سنگهای کلسترولی** سنگهای کلسترولی معمولاً زرد-سبز هستند و به طور اولیه از کلسترول سخت شده ساخته می‌شوند. حدود ۸۰ درصد سنگهای صفراوی را شامل می‌گردند.

● **سنگهای رنگدانه‌ای** سنگهای کوچک و تیره‌ای هستند که از بیلی روبین ساخته می‌شوند. سنگ صفرا می‌تواند به اندازه دانه شن یا به اندازه یک توپ گلف باشند. کلیسه صفرا می‌تواند یک سنگ بزرگ و یا صدها سنگ کوچک و یا هر ترکیب دیگری را بسازد.

علل تشکیل سنگ

■ **سنگهای کلسترولی**، وقتی تشکیل می‌شوند که صفرا دچار افزایش میزان کلسترول و میزان بیلی روبین یا کمبود نمکهای صفراوی است یا وقتی که کیسه صفرا به دلایلی آنگونه که باید تخلیه نمی‌شود.

■ **سنگهای رنگدانه‌ای**، علت آنها روشن نیست. این سنگها بیشتر در افرادی که دچار سیروز، عفونت مجاری صفراوی و اختلالات خونی ارثی، مانند کم خونی داسی شکل (که در آن بیلی روبین زیادی تولید می‌شود) هستند تشکیل می‌شود.

■ **سایر عوامل:** چاقی، هورمون استروژن، نژاد، جنسیت، سن، داروهای پایین آورنده سطح کلسترول، دیابت، کاهش وزن سریع، روزه داری از عوامل دیگر ابتلا به سنگ کیسه صفرا هستند.

علائم و نشانه‌ها

● درد ثابت در ناحیه بالای شکم که به سرعت افزایش می‌یابد و از ۳۰ دقیقه تا چند ساعت طول می‌کشد.

● دردی مابین دو کتف، درد زیر کتف راست، تهوع و استفراغ

● حمله سنگ صفراوی اغلب به دنبال نیم تا یک و نیم ساعت پس از صرف یک غذای چرب اتفاق می‌افتد و می‌تواند در شب اتفاق بیفتد.

● نفخ شکم، عدم تحمل غذاهای چرب (به صورت عودکننده)، قولنج آروغ زدن - گاز - سوء هاضمه

● لرز - تب کم درجه

● زرد شدن رنگ پوست یا سفیدی چشم

● مدفوع سفید رنگ و ادرار تیره در صورت انسداد مجرای صفراوی

تشخیص

● بسیاری از سنگهای صفراوی به خصوص سنگهای خاموش تصادفی در حین انجام آزمایش برای یک مشکل دیگر کشف می‌شوند.

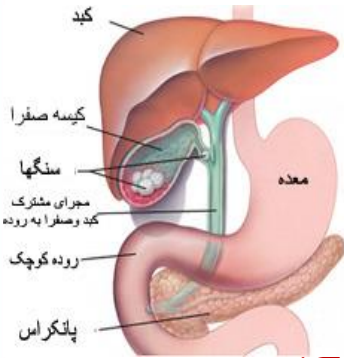
● سونوگرافی

● ام آر آی

● ای آر سی پی ERCP

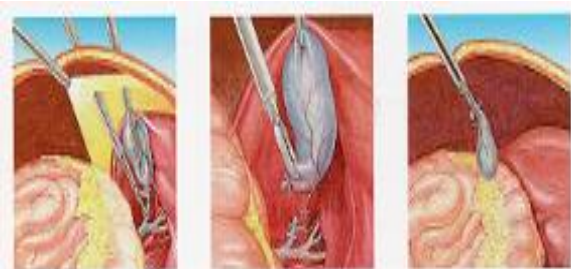
● کوله سنتی گرافی

● آزمایشات خونی

جراحی لاپاراسکوپی

در این جراحی جراح چند برش کوچک روی شکم می‌دهد و وسیله جراحی را داخل می‌کند و یک دوربین ویدئوی بسیار کوچک درون شکم قرار داده می‌شود که یک نمای بسته از اندامها و بافتها را به جراح می‌دهد. جراح در حالیکه به نمایشگر نگاه می‌کند از این وسایل برای جدا کردن دقیق کیسه صفرا از کبد، مجاری و سایر ساختمانها استفاده می‌کند. سپس مجرای کیسه‌ای بریده می‌شوند و کیسه صفرا از طریق یکی از برشهای کوچک بیرون آورده می‌شود. از آنجا که ماهیچه‌های شکمی در حین جراحی لاپاراسکوپی بریده نمی‌شوند، بیماران درد و عوارض کمتری نسبت به جراحی با استفاده از برش بزرگ از طریق شکم دارند. **این روش برای بررسی و خروج سنگهای مجاری صفراوی نیز استفاده میشود ولی روش ارجح نمی باشد.**

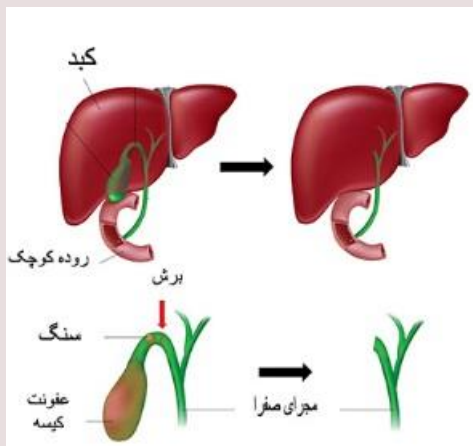
یاسمن اسمد دواء و ذکره شفاء

راهنمای بیمار

سنگ کیسه صفرا

کد محتوا: ۱۶۰

<http://www.Alzahra.mui.ac.ir>

تلفن پیام گیر: ۰۳۱-۳۶۲۰۲۰۰۸

ایمیل: a.Salamat@azh.mui.ac.ir

داروی یورسودیول و چنودیول برای سنگهای کلسترولی کوچک بهتر عمل می کنند درمان تماسی از بین برنده سنگ- این روش تجربی شامل تزریق مستقیم دارو به داخل کیسه صفرا برای از بین بردن سنگ است.

داروی متیل تربوتیل اتر می تواند برخی سنگها را در عرض یک تا ۳ روز از بین ببرد اما این دارو باید بسیار به دقت استفاده شود چرا که یک داروی بی هوشی دهنده قابل اشتعال است و می تواند سمی باشد. این روش در بیماران دارای سنگهای کلسترولی علامت دار کلسیفیه نشده تجربه شده است.

آیا افراد به کیسه صفرای خود نیازی ندارند؟

خوشبختانه کیسه صفرا عضوی است که افراد می توانند بدون آن زندگی کنند. از دست دادن آن حتی نیازی به تغییر دادن رژیم غذایی ندارد. وقتی که کیسه صفرا برداشته می شود صفرا از طریق مجاری کبدی به خارج از کبد و به درون مجرای صفراوی مشترک جریان می یابد و به جای ذخیره شدن در کیسه صفرا مستقیماً به داخل روده کوچک می رود.

توجه: لازم است بیمار برای مدتی (حدود ۲ ماه) پس از برداشتن کیسه صفرا رژیم کم چرب مصرف نماید تا سیستم صفراوی بیمار با شرایط جدید تطابق نماید.

تهیه کننده: شیرین شایق "کارشناس پرستاری"

منبع: درسنامه داخلی جراحی برونر سودارت ۲۰۱۸

مشاور علمی: دکتر افشین شهبازی "دستیار تخصصی گوارش"

طراحی و تدوین: مریم اقتداری "کارشناس آموزش سلامت"

بروز رسانی فاطمه کارخیران "سرپرستار بخش

گوارش" مرداد ۱۳۹۹

درمان اندوسکوپیک

اگر سنگهای صفراوی در مجاری صفراوی باشند، پزشک معمولاً ازای آر سی پی (ERCP) برای تعیین محل سنگها و برداشتن آنها پیش از جراحی یا در حین آن استفاده نماید.

در ای آر سی پی، یک آندوسکوپ را (که لوله ای انعطاف پذیر، دراز و چراغ دار است و به یک کامپیوتر و نمایشگر تلویزیونی متصل است) وارد معده میکنند. پزشک آندوسکوپ را به معده و سپس به درون روده هدایت می کند. سپس ماده رنگی خاصی را تزریق می نماید که به طور موقت مجاری دستگاه صفراوی را رنگی می نماید. سپس مجرای صفراوی مبتلا تعیین محل می شود و از وسیله ای روی آندوسکوپ برای برش مجرا استفاده می شود. سنگ در یک سبد کوچک گیر انداخته شده و به وسیله آندوسکوپ بیرون آورده می شود.

گاهی در فردی که جراحی برداشت کیسه صفرا شده است، چند روز، چند هفته چند ماه یا حتی سالها پس از جراحی سنگی در مجاری صفراوی تشخیص داده می شود. معمولاً ای آر سی پی دو مرحله ای برای برداشت این سنگ موفق عمل می کند.

درمان غیر جراحی

درمان غیر جراحی در موقعیتهای خاصی (مثل زمانی که بیمار به دلایل خاصی نباید جراحی شود) استفاده می شود

فقط برای سنگهای منفرد کلسترولی فاقد کلسیم و کوچکتر از ۱ سانتی متر و به کار می رود.

بعد از درمان غیر جراحی معمولاً سنگها عود می کنند.

درمان خوراکی از بین برنده سنگ- داروهایی از اسیدهای صفراوی ساخته شده اند که برای از بین بردن